

RÔZNE KRAJINY, RÔZNE PENIAZE. MY POUŽÍVAME EURO

Image from Pixabay

Čo je výmenný kurz?

Rôzne krajiny používajú rôzne meny. Výmenný kurz je pomer, za ktorý sa mena jednej krajiny vymieňa za menu inej krajiny. Výmenný kurz vyjadruje cenu jednej meny vyjadrenú v jednotkách inej meny. Pri vyjadrovaní vzťahu medzi dvoma menami záleží, ktorú menu za ktorú vymieňate. Rozlišujeme medzi priamou a nepriamou kotáciou výmenných kurzov.

Priama kotácia udáva počet jednotiek domácej meny potrebných na kúpu jednej jednotky cudzej meny. Príkladom bol výmenný kurz medzi EUR a SKK v roku 2009 po zavedení eura na Slovensku. Slovensko dovtedy používalo priamu cenovú ponuku a konverzný kurz bol 30,1260 SKK / EUR.

Na druhej strane **nepriama kotácia** udáva množstvo cudzej meny potrebných na kúpu jednej jednotky meny domácej. Prijatím eura na Slovensku sme zmenili našu kotáciu z priamej na nepriamu. Príkladom je aktuálny výmenný kurz českej koruny, ktorý sa pohybuje okolo 25 CZK / EUR.

Image from Pixabay

Zoznam aktualizovaných výmenných kurzov hlavných mien nájdete na oficiálnej webovej stránke Európskej centrálnej banky

(https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/index.en.html).

V súvislosti s pohybom výmenných kurzov by ste mali pamätať na to, že výmenné kurzy sú relatívne ceny. Po zmene výmenného kurzu bude vždy platiť, že nákup na nákup jednej meny potrebujete viac druhej meny alebo naopak. V teórii a praxi používame výrazy zhodnocovanie a znehodnocovanie na opis zmien výmenných kurzov. Ak sú výmenné kurzy flexibilné, - to znamená, že kurz sa môže voľne pohybovať len na základe zmien dopytu a ponuky, môže sa kurz každodenne meniť. Predpokladajme, že výmenný kurz medzi dolárom a eurom sa zmení z 1,35 USD / EUR na 1,25 USD / EUR. Keďže nákup eura v súčasnosti je

lacnejší platí, že dolár posilnil alebo zhodnotil v porovnaní s eurom. Na druhej strane pre euro to znamená oslabenie jeho hodnoty voči doláru.

Ako vidno na nasledujúcom obrázku, euro v roku 1999 začalo s výmenným kurzom k doláru 1,1789 USD / EUR. Vrchol bol dosiahnutý v roku 2008 s hodnotou 1,590 0 USD / EUR. Toto číslo ukazuje obrovské pohyby hodnoty dvoch tak dôležitých mien. Prečo sa výmenné kurzy menia? Aké sú faktory, ktoré ovplyvňujú výmenný kurz?

Zdroj: <http://www.ecb.int/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-usd.en.html>

Faktory ovplyvňujúce výmenný kurz

Mali by sme rozlišovať medzi faktormi, ktoré majú dlhodobý a krátkodobý vplyv na výmenné kurzy. Hodnota meny sa prispôbuje zmenám v dopyte a ponuke, smerujúc k rovnováhe. V rovnováhe neexistuje žiaden prebytok ani nedostatok príslušnej meny. Ponuka a dopyt po mene sú ovplyvnené rôznymi faktormi. V tabuľke sú uvedené faktory s trvalým (dlhodobým) a krátkodobým účinkom:

Trvalý účinok	Krátkodobý účinok
Inflácia	Špekulatívny pohyb kapitálu
Úroková miera	Centrálne banky

System výmenného kurzu	Krátkodobé zmeny v obchodných a finančných transakciách
Platobná bilancia	Iné faktory: politické zmeny, prírodné katastrofy

Trvalý účinok

Trvalý účinok alebo vplyv znamená, že tieto faktory majú vždy vplyv na výmenný kurz:

Inflácia je zmena hodnoty peňazí (domácej aj cudzej meny). Mena s vyššou mierou inflácie má tendenciu sa znehodnocovať. To platí aj v súvislosti s úrokovou sadzbou.

Systémy výmenných kurzov možno klasifikovať podľa stupňa, v akom sú výmenné kurzy kontrolované vládou. Systémy výmenných kurzov zvyčajne spadajú do jednej z nasledujúcich kategórií:

- Pevné výmenné kurzy - udržiavajú konštantnú hodnotu alebo sa môžu pohybovať iba vo veľmi úzkych hraniciach. Pre vývozcov a dovozcov táto situácia znamená, že môžu obchodovať bez obáv z pohybov výmenných kurzov meny, s ktorou je ich miestna mena spojená. Riziko výmenných kurzov je v tomto prípade veľmi obmedzené.
  - Voľne plávajúce - v tomto prípade sú hodnoty výmenných kurzov určené iba trhovými silami bez zásahu vlád. Voľne pohyblivý systém výmenných kurzov umožňuje úplnú flexibilitu a neustále sa upravuje v závislosti od podmienok dopytu a ponuky príslušnej meny. Riziko takýchto výmenných kurzov je veľmi vysoké.
  - Riadený pohyblivý kurz - je systém výmenných kurzov, ktorý leží niekde medzi pevným a voľne plávajúcim kurzom. Pripomína voľne pohyblivý systém v tom, že výmenný kurz sa môže každý deň pohybovať a neexistujú žiadne oficiálne hranice pre jeho hodnotu. Vlády však môžu a niekedy zasiahnu, aby zabránili tomu, aby sa ich meny dostali príliš ďaleko určitým smerom. Tento výmenný kurz bol použitý pre slovenskú korunu počas ERM 2 pred prijatím Eura na Slovensku.
  - Systém menového koša - je výmenný kurz, v ktorom je hodnota domácej meny viazaná na cudziu menu alebo niekoľko cudzích mien. Zatiaľ čo hodnota domácej meny je pevne stanovená voči cudzej mene (alebo v zúčtovacej jednotke), na ktorú je viazaná, pohybuje sa v súlade s touto menou voči iným menám.
- Platobná bilancia** ovplyvňuje výmenný kurz najmä prostredníctvom vývozu a dovozu krajiny. Všeobecne platí, že mena krajiny s vyšším dovozom ako vývoz má tendenciu znehodnocovať.

Krátkodobé faktory majú krátkodobý účinok a po určitom časovom období ich účinok zmizne.

Špekulatívne pohyby kapitálu môžu mať krátkodobý účinok na meny. Príkladom je situácia s bývalou slovenskou korunou (SKK), keď sa v roku 2007 dve londýnske banky rozhodli investovať v SKK a výsledkom bolo zvýšenie hodnoty SKK o 2%.

Zásah centrálnej banky ovplyvňuje výmenný kurz prostredníctvom nástrojov centrálnej banky, ktoré môžu byť priame alebo nepriame. V trhovej ekonomike sú preferované nepriame. Príkladom je zmena úrokových sadzieb.

Krátkodobé výkyvy v obchodných a finančných transakciách majú rovnaký účinok ako špekulatívny pohyb kapitálu. Príkladom bola situácia na Slovensku, keď SKK mala počas obdobia výplaty dividend tendenciu znehodnocovať sa.

Ďalšie faktory - prírodné katastrofy - ako príklad môžeme použiť situáciu s japonským jenom po vlně cunami 11. marca 2011 na nasledujúcom obrázku.

Zdroj: autor, <http://www.ecb.int/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-jpy.en.html>

Predpovedanie budúceho vývoja výmenného kurzu je veľmi ťažké. Bývalí predseda FED (centrálne banky v USA) a ekonóm Allan Greenspan vyhlásil, že Federálny rezervný systém investoval veľa peňazí na zostrojenie modelu na predpovedanie výmenných kurzov. Výsledky sú však rovnaké v porovnaní s jednoduchým hodením mince, čiže ani drahý model nebol schopný predpovedať výmenné kurzy.

Kurzové riziko

Zmena výmenných kurzov je zdrojom rizika. Dnešný výmenný kurz je známy. Aký bude výmenný kurz o rok? Ak teda v budúcnosti očakávate akékoľvek peňažné toky v cudzej mene, ich hodnota sa môže pod vplyvom kurzu meniť. Ak napríklad vlastníte akcie spoločnosti Apple denominované v USD,

znehodnotenie USD môže znížiť hodnotu akcií spoločnosti Apple vyjadrenú v EUR. Kurzové riziko domácností súvisí najmä s investíciami v cudzej mene. Ide predovšetkým o finančné investície spojené s dôchodkovým systémom alebo portfóliovými investíciami.

Ak ste podnikateľ, kurzové riziko je zložitejšie a je v literatúre dobre popísané. Vo všeobecnosti je kurzové riziko, že firma bude mať stratu v dôsledku kolísania výmenných kurzov. Kurzové riziko sa zvyčajne klasifikuje do nasledujúcich kategórií:

1. Translačné kurzové riziko,

2. Transakčné kurzové riziko a

3. Ekonomické kurzové riziko.

Translačné kurzové riziko je riziko týkajúce sa nadnárodných spoločností a ich dcérskych spoločností podnikajúcich v niekoľkých krajinách s niekoľkými menami. Celková hodnota spoločnosti je ovplyvnená hodnotou jednotlivých dcérskych spoločností, ktorá závisí od výmenného kurzu. Často sa toto riziko nazýva aj účtovná expozícia.

Transakčné kurzové riziko je riziko spoločnosti spojené so záväzkami alebo pohľadávkami v cudzej mene. Ak sa výmenný kurz zmení, spoločnosť bude dostávať / platiť viac alebo menej v domácej mene. Rozdiel, koľko viac alebo menej spoločnosť zaplatí alebo dostane, vyjadruje transakčné kurzové riziko.

Ekonomické kurzové riziko sa týka možnosti, že súčasná hodnota budúcich hotovostných tokov podniku vyjadrená v domácej mene, sa môže zmeniť z dôvodu zmeny výmenných kurzov. Ide o riziko, že všetky budúce transakcie v cudzích menách budú mať negatívny vplyv na zisk spoločnosti v dôsledku negatívneho vývoja výmenných kurzov.